

ИСАБЕЛ АЛИЕНДЕ МАЛКИЯТ ХАЙДЕЛБЕРГ

Превод от испански: Самул Франсес, 1996

chitanka.info

Толкова години танцували заедно Капитана и Малката Елоиса, че постигнали съвършенство. Всеки от тях можел да предусети следващото движение на другия, да отгатне точния миг на предстоящото завъртане, да изтълкува най-деликатния натиск на ръката или отклонение на крака. Не объркали стъпките нито един-единствен път за четирийсет години, движели се с безпогрешността на двойка, която е свикнала да се люби или да спи в здрава прегръдка, затова пък и толкова трудно човек би допуснал, че те никога не си били разменили нито дума.

„Малкият Хайделберг“ бил локал с танцувален салон, разположен недалеч от столицата, на хълм сред бананови плантации, където наред с хубавата музика в една приятна, ведра обстановка, предлагали и необикновено ястие с възбудителни свойства, ароматизирано с най-различни подправки, прекалено пикантно за жаркия местен климат, ала в пълно съответствие с традициите, вдъхновили собственика дон Руперт. Преди петролната криза, когато все още се живеело с илюзията за изобилие и били внасяни плодове от други географски ширини, специалитет на заведението бил ябълковият щрудел, но след като от петрола останали само една могила от неунищожим боклук и споменът за добрите времена, тук започнали да правят щрудела с манго или с гуаяба. Масите, подредени в широк кръг със свободно пространство в средата за танци, имали покривки на зелено-бели квадратчета, а стените привличали погледа с пасторални сцени от селския живот в Алпите: овчарки със сламеноруси плитки, млади здравеняци и безукорно чисти крави. Музикантите — издокарани с къси панталонки, вълнени чорапи, тиролски тиранти и филцови шапки, поизгубили от блясъка си поради потта и отдалеч приличащи на зеленикави перуки, се разполагали върху подиум, увенчан с препариран орел, на който, по думите на дон Руперт, от време на време му израствали нови пера. Единият свирел на акордеон, другият на саксофон, а третият успявал с ръце и крака да се справи едновременно с барабаните и чинелите. Акордеонистът бил майстор на инструмента си и в добавка пеел с топъл глас на тенор и с лек андалуски акцент. Въпреки идиотската си премяна на швейцарски кръчмар той бил фаворитът на редовните посетителки на салона и не една от тях тайничко мечтаела да стане жертва заедно с него на някое смъртоносно приключение, например земетресение или

бомбардировка, при което би издъхнала доволна, притисната от яките му ръце, способни да изтръгнат от акордеона такива сърцераздирателни вопли. Фактът, че средната възраст на тези дами клоняла към седемдесетте, не накърнявал предизвикваната от певица чувственост, а по-скоро я дообогатявал със сладостния полъх на смъртта. Оркестърът започвал работа след залез-слънце и свършвал в полунощ, освен в събота и неделя, когато заведението се изпълвало с туристи и трябвало да продължат, докато не си тръгне и последният клиент призори. Изпълнявали само полки, мазурки, валсове и традиционни танци от различни области на Европа, сякаш „Малкият Хайделберг“ не се намирал на хълм, вклинен в Карибието, а на брега на Рейн.

В кухнята господствала доня Бюргел, съпругата на дон Руперт, една прелестна матрона, която малцина познавали, защото нейното житие-битие протичало между тенджери и купища зеленчуци, улисана в приготвянето на чуждоземни ястия с местни продукти. Именно на нея хрумнало да измайстори щрудела от тропически плодове и оная възбуждаща гозба, способна да върне силите и на най-скапания мъж. Масите се обслужвали от дъщерите на стопаните — две яки жени с дъх на канела, карамфил, ванилия и лимон, и няколко местни девойки с румени бузи. Обичайната клиентела се състояла от емигранти европейци, дошли в страната, бягайки от война или от бедността, търговци, земеделци, занаятчии — хора обикновени и сърдечни, които навярно невинаги били такива, но които ходът на живота изравнил в доброволно придобитата вежливост на здрави старци. Мъжете носели папийонки и сака, при все че колкото повече душата им се сгрявала от ритъма на танците и изобилната бира, толкова по-уверено те сваляли от себе си излишните дрехи, докато не останели по риза. Жените се обличали във весели цветове и по модата от отминали времена, сякаш дрехите им били извадени от сандъците с чеиза, донесен при имигрирането. Случвало се тук да се отбие и някоя и друга група агресивни юноши, чиято поява се предизвестявала от оглушителния рев на мотоциклети и от звъntenето на ботуши, ключове и вериги; пристигали с единственото намерение да се подиграят на старците, но не се стигало до инцидент, надхвърлящ границите на обичайна свада, защото барабанистът и саксофонистът винаги били готови да запретнат ръкави и да въведат порядък.

Събота вечер, някъде към девет, когато между гостите вече не оставал човек, ненасладил се на порцията си от възбуждащата гозба, и всички се отдавали на удоволствието от танца, се появявала Мексиканката, която сядала отделно. Била жена на около петдесет с предизвикателна външност, с тяло като галеон — висок кил, шкембеста, с широка кърма, с лице, напomniaщо носовата украса на кораб, — със зряло, но все още съблазнително деколте и с цвете зад ухото. Разбира се, не била единствената, която се обличала като танцьорка на фламенко, и все пак на нея по-й прилягало, отколкото на другите дами с побелели коси и тъжна снага, които дори не говорили сносен испански. Когато танцувала полка, Мексиканката приличала на неуправляем кораб сред бурни вълни, но под ритъма на валса тя сякаш се плъзгала по тихи води. Така понякога я зървал в сънищата си Капитана и се събуждал с почти забравеното вълнение от юношеските години. Казват, че Капитана, преди да се установи в този край, служил във флотата на някаква северна страна, чието име никой не успял да разгадае. Бил експерт по старинни кораби и морски пътища, но всички тези познания лежали погребани в дълбините на мозъка му, лишени от всякаква възможност да бъдат от полза в горещия пейзаж на тропика, където морето, същински аквариум, със спокойни кристалночисти зелени води, оставало чуждо за плаванията на неустрашимите кораби от Северно море. Бил висок сух мъж, дърво без листа, с изправен гръб и все още силни мускули на врата, облечен с кител с позлатени копчета и обгърнат от трагическия ореол на излезлите в пенсия мореплаватели. Никога не го били чували да произнася дори само една дума на испански или на друг познат език. Трийсет години по-рано дон Руперт бил казал, че най-вероятно Капитана е финландец, съдейки по зениците с цвят на лед и по непоколебимо справедливия му поглед, и понеже не се намерил човек да опровергае предположението му, го приели на доверие. Във всяко друго отношение езикът бил без значение в „Малкия Хайделберг“, тъй като никой не отивал там, за да разговаря.

Някои норми на поведение били променени за удобство и в интерес на всички. Всеки можел сам да излезе на дансинга или да покани някого от друга маса, като жените, стига да желаели, също поемали инициативата да предложат танц на мъж. Едно справедливо решение за вдовиците без придружител. Никой не канел Мексиканката,

смятало се, че би го приела като оскърбление, затова кавалерите тръпнели в очакване тя да го направи. Жената оставяла пурата си в пепелника, разкръстосвала яките колони на нозете си, оправяла корсажа си, насочвала се към избраника и заставала пред него, без дори да го погледне. Сменяла кавалера си след всеки танц, но най-вече си запазвала поне четири парчета за Капитана. Той я хващал през кръста със здравата си ръка на кормчия и я повеждал по дансинга, без да позволи напредналата възраст да секне дъха му.

Най-отдавнашната посетителка на салона, която в продължение на половин век не пропуснала нито една събота в „Малкия Хайделберг“, била Малката Елоиса, една дребничка дама, пухкава и нежна, с кожа като от оризова хартия и с корона от прозрачни коси. Толкова години изкарвала прехраната си, произвеждайки бонбони в кухнята си, че ароматът на шоколад попил в нея и тя ухаела на празнуване на рожден ден. Въпреки възрастта си още пазела някои умения от своята първа младост и била способна да прекара цяла нощ, въртейки се по дансинга, без да се разрошат къдриците на прическата ѝ и без да се наруши ритъмът на сърцето ѝ. Пристигнала в страната в началото на века, от едно селце в южната част на Русия, заедно с майка си, която по онова време притежавала ослепителна красота. Живели заедно, отдадени на производството на шоколадови бонбони, изцяло чужди на превратностите на климата, на века и на самотата, без съпрузи, без роднини и без големи промеждия, като си позволявали едно-единствено развлечение — „Малкия Хайделберг“ в края на всяка седмица. Откакто умряла майка ѝ, Елоиса се отбивала сама. Дон Руперт я посрещал на вратата с голямо почитание и я придружавал до масата ѝ, докато оркестърът я приветствал за добре дошла с първите акорди от любимия ѝ валс. От няколко маси вдигали халбите си с бира, за да я поздравят, защото била най-възрастната, но без съмнение и най-обичаната. По характер плаха, тя никога не дръзнала да покани някой мъж на танц, но през всичките тези години нямало и нужда да го прави, защото за всеки било чест да вземе ръката ѝ, да я прихване през кръста — нежно, за да не счупи някоя от порцелановите ѝ кости — и да я поведе към дансинга. Била грациозна танцьорка и излъчвала сладко благоухание, способно да върне човек, щом я помирише, в най-хубавите спомени от детството.

Капитана сядал сам, винаги на една и съща маса, и пиел умерено, без никога да прояви ни най-малко въодушевление към пикантното ястие на доня Бюргел. Тактувал с крак в ритъма на музиката и щом забележел, че Малката Елоиса е свободна, я поканвал, като заставал пред нея с дискретно почукване на токовете и лек поклон. Никога не разменяли и дума, само се гледали и се усмихвали между две поредни фигури на някой старинен танц.

Една декемврийска събота, не така влажна за сезона, в „Малкия Хайделберг“ влезли двама туристи. Този път не били дисциплинираните японци от последните години, а високи скандинавци, с обгоряла кожа и бледи коси, които заели една маса и очаровани наблюдавали танцуващите. Били весели и шумни, чукали се с халбите бира, смеели се от удоволствие и разговаряли на висок глас. Думите на чужденците достигнали до Капитана, който седял на своята маса, и той доловил от много далеч, от други времена и от друг пейзаж, звука на собствения си език — мъжествен и свеж, като токущо измислен; били думи, нечувани от десетилетия, но които се съхранявали непокътнати в паметта му. Някаква фраза омекотила изражението на стария мореплавател и причинила у него раздвоение между пълната резервираност, с която се чувствал удобно, и почти забравената наслада да се отпусне в разговор. Накрая станал и се приближил към непознатите. Иззад бара дон Руперт наблюдавал Капитана, който казвал нещо на новодошлите, леко приведен и с ръце на гърба. Скоро останалите клиенти, сервитьорките и музикантите си дали сметка, че този човек говори за пръв път, откакто го познават, и замлъкнали, за да го послушат. Гласът му бил като на пралядо — прегракнал и бавен, но влагал голяма решителност във всяко изречение. Когато най-сетне изпразнил цялото съдържание на гърдите си, в салона настанала такава тишина, че доня Бюргел излязла от кухнята да се осведоми дали някой не е умрял. Най-сетне, след дълга пауза, единият от туристите се отърсил от изненадата, повикал дон Руперт и го помолил на примитивен английски да му помогне да преведе речта на Капитана. Северняците последвали стария моряк до масата, където седяла Малката Елоиса. Приближил се и дон Руперт, като пътъм си свалил престилката, предсещайки някакво тържествено събитие. Капитана произнесъл няколко думи на своя език,

чужденецът превел на английски, а дон Руперт, с почервенели уши и потръпващ мустак, го повторил на своя усукан испански:

— Малка Елоиса, Капитана пита дали искате да се омъжите за него.

Крехката старица продължила да седи неподвижна, с широко отворени от изненадата очи и с уста, прикрита зад батистената ѝ кърпичка, а всички затаили дъх в очакване, докато тя най-сетне успяла да проговори.

— Не ви ли се струва малко прибързано? — промълвила.

Думите ѝ преминали през кръчмаря и през туристите, а отговорът се върнал по същия път, но в обратна посока.

— Капитана казва, че е чакал четирийсет години, за да ви го каже, и че не би могъл да чака, докато отново се появи някой, който говори неговия език. Казва да бъдете така любезна да му отговорите сега.

— Съгласна съм — едва прошепнала Малката Елоиса, но не било необходимо да превеждат отговора ѝ, тъй като всички го разбрали.

Обзет от еуфория, дон Руперт вдигнал двете си ръце и огласил годежа. Капитана целунал по бузите годеницата си, туристите поздравили с ръкостискане присъстващите, инструментите на музикантите гръмнали в някакво подобие на триумфален марш и гостите застанали в кръг около двойката. Жените триели сълзите си, мъжете вдигали наздрависи развълнувани, дон Руперт седнал зад бара и заровил глава в шепи, разтърсван от вълнение, а доня Бюргел и двете ѝ дъщери заотваряли бутилки с най-добрия ром. Веднага музикантите засвирили валса „На хубавия син Дунав“ и всички освободили дансинга.

Капитана хванал ръката на тази нежна жена, която бил обичал безмълвно толкова години, и я отвел в средата на салона, където се завъртели с изяществото на две чапли в сватбения им танц. Капитана я придържал със същата любовна загриженост, с каквата на младини улавял вятъра в платната на призрачен кораб, водел я по дансинга, сякаш се полюшвали сред спокойните вълни на залив, докато ѝ мълвял на своя език на снежни бури и лесове всичко, премълчано от сърцето му до този миг. Танцувайки и танцувайки, Капитана доловил как възрастта им се отдръпва и с всяка стъпка те се чувствали все по-радостни и все по-леки. Кръг след кръг, акордите на музиката ставали

по-мощни, краката по-бързи, снагата ѝ по-тънка, тежестта на мъничката ѝ ръка в неговата по-недоловима, присъствието ѝ по-нетленно. Тогава видял как Малката Елоиса се превръща в дантела, в пяна, в мъглявина, докато не изчезнала накрая напълно неосезаема, и той продължил да се върти и върти с празни ръце, съпроводен единствено от нежно ухание на шоколад.

Тенорът дал знак на музикантите да продължават да свирят валса безспирно, защото разбрал, че с последния тон Капитана ще се събуди от своя сън и споменът за Малката Елоиса ще се изгуби завинаги. Трогнати, старите посетители на „Малкия Хайделберг“ дори не шавнали на столовете си, докато най-сетне Мексиканката с присъщата си безцеремонност, преобразена в милостива нежност, станала и се насочила незабележимо към треперещите ръце на капитана, за да танцува с него.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.